

Ιερώνυμος Μυριανθεύς (1838--1898) Από τα Καμινάρια στη Γενεύη

(συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος υπ' αρ. 49 σελ. 49-56)

...

Το 1885 με Βασιλικό Διάταγμα η Ελληνική Κυβέρνηση του απένειμε το Χρυσούν Σταυρόν του Σωτήρος.

Στις 12 Φεβρουαρίου 1886 ο Ιερώνυμος αναγκάστηκε να παραιτηθεί από τη θέση του προϊσταμένου της Αγίας Σοφίας, «ένεκα της πασχούσης υγείας του εκ της επιρροής του υγρού και ζοφώδους κλίματος του Λονδίνου». Η παραίτησή του αυτή προκάλεσε την λύπην των μελών της Ελληνικής Κοινότητας οι οποίοι προσπάθησαν με κάθε τρόπο να τον πείσουν ν' αλλάξει γνώμη. Μάλιστα ο Πρόεδρος της Επιτροπής του ναού Ευστράτιος Πετροκκόκιος είπε τα εξής όταν ανακοίνωσε την παραίτηση του Ιερώνυμου στη Γενική Συνέλευση: «... Γνωρίζοντες τον σεβαστόν διδάσκαλον μας επί ενδεκαετίαν εμάθαμεν όχι μόνον ν' αγαπώμεν και σεβώμεθα αυτόν και να εκτιμώμεν τα προτερήματα και τας μεγάλας αρετάς αυτού, αλλά και να σεμνυνώμεθα έχοντες τοιούτον ποιμενάρχην, όστις, δύναμαι αδιστάκτως να είπω ότι είναι κόσμημα του Ελληνικού Κλήρου και καύχημα της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας». Δυστυχώς όμως σε σύντομο διάστημα, λίγο πριν την αναχώρησή του από το Λονδίνο, ένα σοβαρό ατύχημα του συνέβη και που σώθηκε από θαύμα μόνο. Έγινε ανάφλεξη του αεριοφωτου μέσα στο σπίτι του που του προκάλεσε σοβαρά εγκαύματα στο πρόσωπο και στα χέρια. Δεν ήταν πια ο γνωστός Ιερώνυμος αλλά τελείως αγνώριστος

του Ανδρέα Τηλλυρίδη

από το ατύχημα αυτό. Έτσι τώρα δεν μπορούσε πια να παρατείνει την παραμονή του εκεί. Προτού αναχωρήσει η Ελληνική Κοινότητα Λονδίνου του παρέδωσε ένα τιμητικό έγγραφο από το οποίο δημοσιεύουμε μικρό μόνο απόσπασμα. «... Νυν δε του καιρού της εις τα ίδια αναχωρήσεως σου επιστάντος, καθήκον ιερόν εκπληροί, εκφράζουσα και εγγράφως προς την Υμετέραν Πανοσιολογιότητα εκείνα τα αισθήματα της αδόλου αγάπης και του βαθυτάτου σεβασμού, άτινα κατά το μακρόν διάστημα της ενταύθα διαμονής Σου αδιαλείπτως εξεδήλωσες δικαίαν αμοιβήν προς τας περικοσμούσας Σε αρετάς εφ' αις ου μόνον παρά των ομογενών ημών, ους θεαρέστως εποίμανας, αλλά και παρά πολλών και μεγατίμων αλλογενών, κληρικών τε και πολιτών των τε πρώτα φερόντων εν τω μεγάλω και πεφωτισμένω τούτω έθνει ευλόγως ηγαπήθης και ετιμήθης...» Σε απάντηση ο Ιερώνυμος έγραψε τα εξής: «... Και μακρά υμών ευρισκόμενος ου παύσομαι αδιαλείπτως παρακαλών τον Ύψιστον, ίνα προάγη υμάς οσημέραι εις πλούτον, και δύναμιν, και έργα ένδοξα και θεοφιλή, προς ωφέλειαν υλική και ηθικήν της φιλάτης κοινής πατρίδος, προς ην πάντες ανεξαιρέτως οφείλομεν πανταχού και πάντοτε έχειν εστραμμένα τον τε νουν και την καρδίαν ημών...».

Το 1887 αναχώρησε από το Λονδίνο με πρώτο σταθμό το Σαν Ρεμό και το επόμενο έτος τη Νίκαια. Από εκεί συνέχισε την αλληλογραφία του τόσο με τους γνωστούς και φίλους του στο Λονδίνο όσο και με τους συγγε-

νείς και τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου στην Κύπρο. Σε μια από τις επιστολές του προς τους φίλους του στην Αγγλία σημειώνει και τα ακόλουθα: «... Συγκρίνων το πλήρες χάριτος και γοητείας κλίμα της Νικαίας προς το πάντοτε ζοφώδες και υγρόν κλίμα του Λονδίνου χαίρω διότι εγκατέλιπον την πόλιν εκείνην, καίτι ενθυμούμαι τας ποικίλας του βίου ευκολίας εν τη μεγαλουπόλει του Ταμέσεως. Αλλ' ουδέν αγαθόν κακού άμικτον. Ενταύθα ουρανός αίθριος και διαυγής και ήλιος ακτινοβολών και θερμός, αλλά τα πάντα μικρά και περιωρισμένα· εκεί ουρανός ζοφώδης και ψύχος και υγρασία, αλλά τα πάντα μεγάλα και γιγαντώδη και απεριόριστα...».

Από το 1888 εγκατεστάθηκε μόνιμα στη Γενεύη της Ελβετίας όπου διήγε ήρεμο και ήσυχο βίο αποτραβηγμένος από τον κόσμο. Στις 12 Μαΐου 1894 άφησε τις τελευταίες του επιθυμίες μέσα από την αυτόγραφη διαθήκη του.

Για την σπουδαιότητα που την χαρακτηρίζει τη δημοσιεύω πιο κάτω όπως την αντέγραψα από τα αρχεία του Κράτους της Γενεύης.

«ΔΙΑΘΗΚΗ

Εις το όνομα του Πατρός, και του Υιού και του αγίου Πνεύματος Αμήν. Σήμερα, ημέρα δωδεκάτη του μηνός Μαΐου του χιλιοστού οκτακοσιοστού ενενηκοστού τετάρτου σωτηρίου έτους, ο υποφαινόμενος Αρχιμανδρίτης Ιερώνυμος Μυριανθεύς, κατοικών εν QUAΙ DES PAQUAIS ο. 15, GENEVE μετά ώριμον σκέψιν και εν πλήρει χρήσει της ελευθέρας θελήσεώς μου δια της παρούσης αυτογράφου Διαθήκης μου διατίθημι την περιουσίαν μου ως εξής:

Η Διαθήκη μου αυτόγραφος γενομένη τη 12η Μαΐου 1894.

Αρχιμανδρίτης Ιερώνυμος Μυριανθεύς.

Α) Αφίνω χιλίας λίρας στερλίνας (αριθμ. £1000) εις τας δύο αδελφάς μου, Μαρίαν, χήραν Μιχαήλ Ματτέου και Δέσποιναν, σύζυγον του πρωτοπαπά Χριστοδούλου, κατοικούσας εν τη κώμη της νήσου Κύπρου «Καμινάρια», όπως νέμονται τους τόκους αυτώ εν όσω ζώσι.

Β) Μετά το θάνατον των ειρημένων δύο αδελφών μου Μαρίας Μιχαήλ Ματτέου και Δεσποίνης Χριστοδούλου Πρωτοπαπά το ειρημένον κεφάλαιον των χιλίων λιρών στερλινών (αριθμ. £1000) παραγγέλλω να διανεμηθή εξίσου εις τα οκτώ τέκνα της αδελφής μου Μαρίας Μιχαήλ Ματτέου και του αδελφού μου Θεοδότου Γεωργίου, ήτοι Αννέταν, σύζυγον Κωνσταντίνου Οικονομίδου, Αγγλαίαν, σύζυγον Ιωάννου Χαραλάμπους (πρώτας ανεψιάς μου εξ αδελφής), Ανέτταν, σύζυγον....., Αθηνάν, σύζυγον Χ. Χ. Πατσαλίδου, Δέσποιναν Θεοδότου και Ελένην Θεοδότου (πρώτας ανεψιάς μου εξ αδελφού), Γεώργιον Θεοδότου και Μιχαήλ Θεοδότου (πρώτους ανεψιούς μου εξ αδελφού).

Γ) Αφίνω πεντακοσίας λίρας στερλίνας (αριθμ. £500) εις το Κοινόν του Αγίου Τάφου εν Ιερουσαλήμ μετά της παρακλήσεως, όπως γίνωνται μνημόσυνα και δεήσεις υπέρ αναπαύσεως της ψυχής μου επί του Ζωοδόχου Τάφου του Κυρίου και επί του φρικτού Γολγοθά. Εις το αυτό Κοινόν του Αγίου Τάφου αφίνω και τον εκτός της πόλεως Ιερουσαλήμ κήπον μου μετά των εν αυτώ.

Δ) Αφίνω πεντακοσίας λίρας στερλίνας (αριθμ. £500) εις την εν τη ιερά Μονή του Σταυρού Θεολογικήν Σχολήν των Ιεροσολύμων προς ένδειξιν της προς αυτήν ευγνωμοσύνης μου δι' ην μοι παρέσχε πρώτην εκπαίδευσιν. Εις την αυτήν Θεολογικήν Σχολήν των Ιεροσολύμων κληροδοτώ και όλα τα βι-

βλία και χειρόγραφά μου, καθώς και δύο μεγάλας προσωπογραφίας, εικονίζουσας η με τον αοίδιμον Πέτρας Μελέτιον, η δε εμέ.

Ε) Εις το άρτι ιδρυθέν εν Λευκωσία της Κύπρου Ελληνικόν Γυμνάσιον κληροδοτώ λίρας στερλίνας διακοσίας πενήκοντα (αριθμ. £250). Εάν όμως το Γυμνάσιον μη υπάρχει κατά τον θάνατόν μου, ορίζω αι εν λόγω διακόσαι πενήκοντα λίραι, στερλίνας να διανεμηθώσιν εξίσου εις τα Ελληνικά Σχολεία των τριών πόλεων, Λευκωσίας, Λάρνακος και Λεμεσού.

Στ) Τω 1882 ίδρυσα εν τη κώμη της Κύπρου «Καμινάρια» εν Ελληνικόν Δημοτικόν Σχολείον και προς συντήρησιν αυτού επρομήθευσα και προώρισα περί τας επτακοσίας πενήκοντα λίρας στερλίνας (αριθμ. £750), ας ενέδωσα εις χρεόγραφα ελληνικά. Δυστυχώς εκ του χρηματικού τούτου ποσού, ένεκα της κατά το παρελθόν έτος επισυμβάσης πτωχεύσεως του Ελληνικού Κράτους, μόλις ενέμειναν νυν τριακόσαι λίραι. Εις ταύτας παραγγέλλω να προστεθώσιν έτεραι τετρακόσαι λίραι στερλίνας (αριθμ. £400) εκ της περιουσίας μου, όπως σχηματισθή το κεφάλαιον επτακοσίων λιρών στερλινών (αριθμ. £700) και εκ των τόκων αυτού διατηρήται το ειρημένον Ελληνικόν Δημοτικόν Σχολείον Καμιναριών. Εις το Σχολείον τούτο θα φοιτώσιν οι παίδες των Τριών Κωμών: «Καμιναριών», «Τριών Ελαιών» και «Αγίου Δημητρίου». Ουδεμία όμως των κωμών τούτων θα έχει δικαίωμα επί του ειρημένου χρηματικού κεφαλαίου, όπερ δέον να διαμείνη πάντοτε άθικτον και αδιαίρετον και χρησιμεύση μόνον προς συντήρησιν του εν λόγω Σχολείου. Την κηδεμονίαν του Σχολείου τούτου παρακαλώ να αναλάβωσιν ο κατά καιρόν Αρχιεπίσκοπος Κύπρου και ο κατά καιρόν Μητροπολίτης Κυρηνείας.

Ζ) Εις τον πρώην υπηρέτην μου Τρια-

ντάφυλλον Κώσταν, κανδηλανάπτην της εν Λονδίνω Ελληνικής Εκκλησίας της Αγίας Σοφίας, αφίνω λίρας στερλινας εκατόν. (αριθμ. £100).

Η) Τα έξοδα της κηδείας και των μνημοσύνων μου και η απόσβεσις των οωνδήποτε νομίμων χρεών μου ορίζω να γίνωσιν εκ της χρηματικής περιουσίας μου όσον τάχιον μετά τον θάνατόν μου.

Θ) Εις πάντα άλλον συγγενή μου, εκτός των εν τη Διαθήκη μου ταύτη μνημονευομένων, αφίνω εν σελλίνιον, αν τυχόν παρουσιάση απαιτήσεις.

Ι) Εάν μετά την εκτέλεσιν της παρούσης Διαθήκης μου περισσεύση εκ της περιουσίας μου χρηματικόν τι ποσόν, τούτο παρακαλώ να δαπανηθή εις οικοδομήν τάφου εν καταλλήλω τόπω εν Κύπρω προς μετακομίδην και κατάθεσιν εν αυτώ των λειψάνων μου.

ΙΑ) Χάριν της υπολήψεως της μητρός Εκκλησίας, ης υπήρξα, διατελώ και διατελέσω μέχρι της τελευταίας μου αναπνοής ένθερμος και πιστός λειτουργός, καθήκον μου νομίζω να σημειώσω ενταύθα τα ακόλουθα: σπείρα φθονερών και ασυνειδήτων ανθρωπων έπλασε προ τινων ετών και διέσπειρε κατ' εμού την στυγεράν συκοφαντίαν, ότι δήθεν απηρνήθην την ιερωσύνην μου και ενυμφεύθην. Επικαλούμαι μάρτυρα τον παντογνώστην Θεόν, ότι τοιοούτο δεινόν έγκλημα δεν διέπραξα, μήτε εν τω φανερώ μήτε εν τω κρυπτώ. Τους ανάδρους τούτους δολοφόνους της αγαθής φήμης μου κρινάτω ο δίκαιος Κριτής εν τη μεγάλη και φοβερά ημέρα της κρίσεως.

Τελευταίων διακηρύττω, ότι η παρούσα αυτόγραφος Διαθήκη μου είναι η τελευταία θέλησις και απόφασίς μου. Πάσαν δε άλλην προγενεστέραν απόφασιν και Διαθήκην μου θεωρώ άκυρον, και προς επιβεβαίωσιν τού-

των επισυνάπτω ενταύθα την υπογραφήν μου.

Αρχιμανδρίτης Ιερώνυμος Μυριανθεύς»

Απέθανε στις 19 Μαρτίου 1898 και τάφηκε στη γενέτειρά του.

Αυτός είναι μέσα σε λίγες γραμμές ο Ιερώνυμος Μυριανθεύς, αυτός ο αφανής υπηρέτης της Εκκλησίας και της Πατρίδας, που πραγματικά τίμησε το Έθνος ολόκληρο με τα πολλά και μεγάλα έργα σοφίας και σύνεσης, ο μεγαλουργός εκείνος σκαπανέας που έκανε βίωμα του το περίφημο «Ελληνες εσμέν» του Πλήθωνα. Οι αρετές του πνεύματος που τον διέκριναν σ' όλη την πολυτάραχη σταδιοδρομία του δείχνουν τον έρωτά του για την ελευθερία της ιδιαίτερης του πατρίδας που θα είχε σαν συνέχεια την εθνική συνειδηση και την καλλιέργεια της ελληνικής σκέψης που χωρίς αυτά δεν θα υπήρχε καν το έθνος. Η σεμνότητα και η ιεροπρέπεια του, το ήθος και τα προσόντα του τον επαξιώνουν και δίκαια αναγνωρίζεται η προσφορά του και προ παντός η ελληνικότητα της ψυχής του. Ο απόδημος Έλληνας ας στρέφει με ευγνωμοσύνη τη σκέψη του προς τον Ιερώνυμο για την ανεκτίμητη προσφορά του κι ας τιμά αιώνια τη μνήμη του.

Για δεκαπέντε ολόκληρα χρόνια ασχολούμαι με τη συγκέντρωση του εκδεδομένου και ανέκδοτου υλικού που φυλάσσεται σε διάφορες βιβλιοθήκες του εξωτερικού και που φυσικά μαρτυρεί την πλούσια και σημαντική προσφορά του Ιερώνυμου στη νεοελληνική ιστορία και παιδεία. Όταν ξεκίνησα την εργασία μου αυτή ποτέ δεν φαντάστηκα ότι θα συναντούσα, μέσα πάντα από τα κείμενά του, ένα φωτεινό πνευματικό οδηγό που τόσα σωστά τοποθετούσε τις ιδέες του με εκείνες τις αθάνατες πηγές του Έθνους και της ου-

σίας του Ελληνισμού. Παρόλες τις δυσκολίες που συνάντησε στη ζωή του και καμιά φορά και ήττες ο Ιερώνυμος δεν λιποτάκτησε αλλά έδωσε πιο έντονα τον εαυτό του στη φρούρηση των Ιδεών αυτών. Το πολύτιμο λοιπόν έργο του, το εκδεδομένο τουλάχιστο, έτοιμο για επανέκδοση με αγάπη και ενδιαφέρο μελέτησα ήδη και ομολογώ ότι θα διδάξει πολλούς, θα προβληματίσει ίσως αλλά περισσότερο θα εποικοδομήσει γιατί μαζί με την πνευματική του αναζήτηση και προβολή του Ελληνικού ονόματος τον διακρίνει μια βαθειά και ειλικρινής ανθρωπιστική ζωντάνεια. Πιστεύει ότι το φως της παιδείας ο νεώτερος Ελληνισμός δεν παύει να είναι σημείο που πρέπει να κεντρίζει όλο τον ορθόδοξο κόσμο και ότι παραμένει το καθήκο και το μέλημα όλων. Μέσα λοιπόν από το όλο του έργο προβάλλει ένας άνθρωπος με ερευνητικό πνεύμα, ανήσυχο πολλές φορές και που τον χαρακτηρίζει μια θερμή πίστη και αισιοδοξία. Δέχεται κάτι το νέο και την αλλαγή σαν «ιστορική ανάγκη της διαδοχής του Ελληνικού Πνεύματος» της αιώνιας αυτής κληρονομιάς και παράδοσης που ο ίδιος φύτευσε τότε στην πρώτη Ελληνική Κοινότητα του Λονδίνου και η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Η πίστη και η γνώση μαρτυρούν την αιωνιότητα της πνευματικής αποστολής του Έθνους. Με την σκέψη αυτή ο ίδιος πιστεύει ότι θεμελιώνεται και πλουτίζει η Πατρίδα, η σκέψη, η πορεία, η δράση...

Με τις λίγες αυτές σκέψεις προβάλλει από τη λήθη της λησμονιάς ο Ιερώνυμος Μυριανθεύς που η ζωή και το έργο του μοιάζουν σαν ένα εξώκοσμο παραμύθι που ακόμα δεν ξέρουμε το τέλος του...